

VÝROČNÍ ZPRÁVA
2006

OBSAH

Kde nás najdete	4
-----------------------	---

ČINNOST STŘEDISKA SEVER V ROCE 2006

Vzdělávací akce pro děti a mládež	8
Vzdělávací akce a metodická pomoc pro učitele a další pedagogické pracovníky	14
Vytváření podmínek pro rozvoj ekologické výchovy	19
Organizační a materiální rozvoj SEVERU	24
Ekologické poradenství	25
Komunitní práce, zapojení veřejnosti, osvětové akce	26
Spolupráce	29
Publikační činnost	30
Publicita a propagace	31

FINANČNÍ ZPRÁVA

Výkaz zisků a ztrát	34
Rozvaha	39
Poděkování od SEVERu za spolupráci, podporu a pomoc v našem snažení	41
V roce 2006 na středisku SEVER pracovali	43

KDE NÁS NAJDETE

CENTRÁLNÍ PRACOVNÍŠTĚ SEVERU:

- V Horním Maršově – 542 26 Horní Maršov 127
☎ 739 203 200 | ✉ sever@ekologickavychova.cz
- V Trutnově – 541 01 Trutnov
☎ 739 203 201 | ✉ sever-adm@ekologickavychova.cz

PRACOVNÍŠTĚ KRKONOŠE

- **Pobytové středisko:**
542 26 Horní Maršov 89
☎ 499 874 280 | ☎ 739 203 205 | ✉ sever-hm@ekologickavychova.cz
- **DOTEK - Dům obnovy tradic, ekologie a kultury, bývalý objekt fary:**
542 26 Horní Maršov 175
☎ 739 203 208 | ✉ sever-dotek@ekologickavychova.cz

Středisko SEVER vzniklo v Horním Maršově již v roce 1994. Hlavním sídlem je část budovy základní školy, kde celoročně probíhají pobytové a krátkodobé programy pro žáky mateřských, základních a středních škol a studenty vysokých škol, učitele a další zájemce o ekologickou a environmentální výchovu. V rámci pracovníštně funguje také ekoporadna, která je určena široké veřejnosti a konzultační místo pro pedagogické pracovníky. Pořádáme i další kulturní a osvětové akce. Na konci roku 2002 se středisko SEVER stalo majitelem bývalé fary v Horním Maršově, kde postupně vzniká mnohoúčelové centrum DOTEK – Dům obnovy tradic, ekologie a kultury s výtvarnými a řemeslnými dílnami, ukázkami horského hospodaření a kulturními a osvětovými akcemi.

PRACOVNÍŠTĚ HRADEC KRÁLOVÉ

Kavčí plácek 121, 500 03 Hradec Králové
☎ 495 580 319 | ☎ 739 203 209 | ✉ sever-hk@ekologickavychova.cz

Pracoviště SEVERu v Hradci Králové existuje od r. 2002 a sídlí v historickém centru města na tzv. Kavčím plácku, v těsném sousedství Malého náměstí. V prosinci letošního roku se pracoviště přestěhovalo z jedné místnosti do místností pěti. Působí především v Královéhradeckém kraji a městě Hradec Králové. Nabízí ekologické výukové programy pro žáky všech stupňů škol, zaměřené zejména na rozšiřování učiva stávajících školních předmětů o ekologické a environmentální souvislosti, semináře pro učitele, osvětové akce pro veřejnost. Zázemí na Kavčím plácku funguje nejen jako prostor pro výukové programy, ale také jako konzultační a metodické centrum pro pedagogické pracovníky (nabízí konzultace, pomůcky a literaturu) a širokou veřejnost (ekologické poradenství a pomoc při řešení problémů životního prostředí).

PRACOVNÍŠTĚ LITOMĚŘICE

Na Valech 53, 412 01 Litoměřice
☎ 416 734 838 | ☎ 604 206 174 | ✉ sever-ltm@ekologickavychova.cz

Pracoviště SEVERu v Litoměřicích vzniklo v roce 1997, sídlí v budově ZŠ Na Valech a má působnost především pro Ústecký kraj a pro město Litoměřice. Pořádá ekologické výukové programy pro žáky mateřských, základních a středních škol, školní ekologické projekty, víkendové pobyty, semináře pro učitele a osvětové akce pro veřejnost. SEVER je metodickým a konzultačním centrem pro ekologickou výchovu v Ústeckém kraji.

ČINNOST STŘEDISKA SEVER V ROCE 2006 --->

VZDĚLÁVACÍ AKCE PRO DĚTI A MLÁDEŽ

EKOLOGICKÉ VÝUKOVÉ PROGRAMY PRO ŠKOLY

Probíhají na všech pracovištích SEVERu a to ve vlastních prostorách, přímo v terénu nebo ve školách. Nabízené programy se zaměřují na následující oblasti:

- poznávání a pochopení přírody, přírodních vztahů a vazeb
- mezilidské vztahy a fungování lidské společnosti
- místní prostředí – přírodní hodnoty místa, stav životního prostředí, terénní pozorování
- smyslové vnímání přírody, člověk jako součást přírodních cyklů - zvyky, tradice...
- postavení člověka v přírodě (ekologická etika), welfare zvířat
- historický vývoj vztahu člověka a přírody
- globální souvislosti a problémy
- udržitelné a neudržitelné čerpání a užívání přírodních zdrojů (ekonomika a životní prostředí, udržitelný rozvoj)
- člověk jako občan, spotřebitel a výrobce

Pracoviště **SEVER Horní Maršov** se zabývá zejména realizací **pobytových** (několikadenních) **výukových programů**. V roce 2006 se zde uskutečnilo **37 pobytových a 109 krátkodobých programů**, na kterých se vystříдалo **3 051 žáků a studentů MŠ, ZŠ a SŠ**.

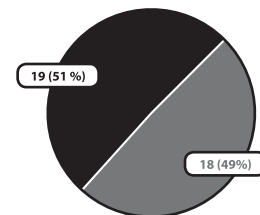
Pracoviště v **Hradci Králové** nabízí hlavně **krátkodobé** (několikahodinové) výukové programy. V roce 2006 proběhlo **309 krátkodobých programů pro 5 779 žáků a studentů MŠ, ZŠ a SŠ**.

Pracoviště **Litoměřice** nabízí zejména **krátkodobé** výukové programy. Celkem bylo v roce 2006 odvedeno **205 programů pro 4 077 žáků a studentů MŠ, ZŠ a SŠ**.

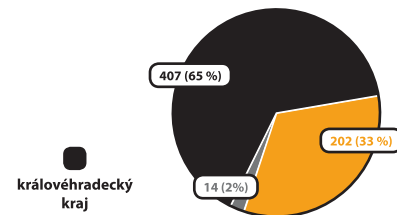
Na všech pracovištích proběhlo celkem **623 krátkodobých a 37 pobytových programů**, na kterých se vystříдалo **12 907 žáků a studentů MŠ, ZŠ a SŠ**.

Programy byly finančně podpořeny v rámci kampaně Čistá obec, čisté město, čistý kraj, MŽP v rámci otevřeného programu SSEV Pavučina a ČSOP „Národní síť center environmentálního vzdělávání výchovy a osvěty“, Krajským úřadem Královéhradeckého kraje, Lesy České republiky, Nadací na ochranu zvířat, městem Hradec Králové, obcí Horní Maršov a městem Litoměřice.

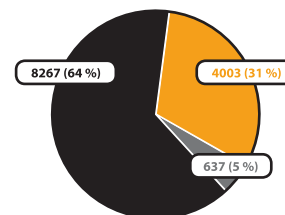
Počet pobytových výukových programů

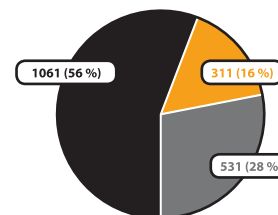
Počet krátkodobých výukových programů

Počet účastníků programů

Počet hodin programů

ŠKOLNÍ PROJEKTY

PROJEKT „ÚSPORY ENERGIE VE ŠKOLE“

Tento školní rok opět proběhl projekt s názvem „Úspory energie ve škole“. Projekt byl určen žákům 8. a 9. tříd základních škol a 1. ročníku středních škol. Školy na základě poskytnutých materiálů, pomůcek a výukových programů zpracovaly vlastní „malé (žákovské) energetické audity“. Vítězové regionálních kol (Královéhradeckého, Libereckého, Pardubického a Ústeckého) prezentovali svůj projekt na celostátním kole, které se konalo na krajském úřadě v Hradci Králové. Nakonec porota odměnila ZŠ Machov částkou 50 000 Kč a Gymnázium Roudnice nad Labem částkou 46 000 Kč. Získané prostředky školy investovaly např. k nákupu izolačních materiálů, termoregulačních kohoutů apod. Projekt financovala již pátým rokem Nadace Partnerství.

PROJEKT „ŠKOLA PRO UDRŽITELNÝ ŽIVOT“

Jde o společný grantový a asistenční program Nadace Partnerství a SEVERu, jehož cílem je zlepšení stavu životního prostředí a zapojení školy do života obce. Hlavními podmínkami při posuzování projektů byla viditelná změna prostředí na veřejně přístupném místě. Práce na projektu předpokládala aktivní zapojení nejen školy, ale i dalších partnerů – zejména obce, místních sdružení a iniciativ, podniků, kulturních institucí, orgánů ochrany přírody a aktivních občanů do přípravy a realizace projektu a konkrétní přínos pro výuku ve škole. Projekt probíhal v Královéhradeckém, Středočeském a Pardubickém kraji.

Generálním sponzorem projektu je Toyota Motor Europe. Program podpořil také Pardubický kraj. V rámci mezinárodní spolupráce jsme získali prostředky z EU, program INTERREG IIIA. Morálně projekt podporuje Ministerstvo životního prostředí a Královéhradecký kraj, projekt běží pod záštitou české komise UNESCO.

TOYOTA

CZ PL Interreg IIIA

Během projektu jsou školám poskytnuty semináře, probíhají konzultace a návštěvy. Školy mohou využít nejen pracovníků střediska SEVER, Nadace Partnerství a Ekocentra PALETA (regionální koordinátor v Pardubickém kraji), ale i 8 konzultantů z řad učitelů.

Do projektu se přihlásilo celkem 77 škol, z toho 17 jich bylo vybráno k podpoře a rozděleno bylo celkem 884 100 Kč.

Do projektu Škola pro udržitelný život se zapojilo i Odborné učiliště a Praktická škola Chroustovice

VOLNOČASOVÉ AKTIVITY

KROUŽKY A KLUBY

Tak jako v minulém roce pokračovala činnost sedmi zájmových ekologických kroužků. V Horním Maršově to byly tři kroužky, které navštěvovalo celkem 13 dětí z 2.- 8. třídy. V Hradci Králové taktéž tři kroužky, které byly určeny dětem od 6 do 15 let. Kroužky navštěvuje 36 dětí. V Litoměřicích to byl jeden kroužek pro děti od 9 do 11 let a jeden klub určený mladým lidem od 15 let, s celkovým počtem 20 účastníků.

Mezi hlavní činnosti kroužků a klubů patřily jednodenní schůzky, a exkurze (témata: Japonsko, stezka samurajů, expedice „Pálava“, biomonitoring apod.) Vyvrcholením společného setkávání je vždy společná víkendová výprava či společné posezení s odměnou.

DOBROVOLNÍ SPOLUPRACOVNÍCI A PŘÍZNIVCI STŘEDISKA

V databázi máme více než 60 aktivních a báječných dobrovolníků. Jedná se o vysokoškoláky, středoškoláky i žáky ZŠ. V roce 2006 se účastnili a pomáhali s realizací větších akcí pro veřejnost: Masopust, Den Země, festival DOTEKY, Martinská slavnost, Krajské konference ekologické výchovy KAPRADÍ, Vánoční pobejtek atd. Několik jednotlivců pomáhalo i s přípravou menších řemeslných akcí, úklidem, pomocnými pracemi, s koncerty v maršovském kostele v blízkosti bývalé fary apod.

MEZINÁRODNÍ PRACOVNÍ DOBROVOLNICKÝ TÁBOR INEX

V srpnu přijelo na 14-ti denní pracovní dobrovolnický tábor celkem 16 účastníků z celého světa. S dobrovolníky jsme vyčistili sklepy fary, provedli různé drobné stavební práce v budově fary, ale i na farské zahradě. Velký kus práce odvedli na terénní základně v Temném dole. Poslední dva dny dobrovol-

níci pomáhali u partnerské polské organizace PARADA na projektu „Maják budoucnosti“.

Všem našim příznivcům a pomocníkům patří VELKÉ PODĚKOVÁNÍ, protože bez Vaší ochotné pomoci bychom zejména velké akce sami nezvládli. Alespoň drobnou odměnou Vám snad může být pocit z dobře vykonané práce, příjemné zážitky a společné setkávání.

Dobrovolnického tábora INEX se zúčastnilo 16 účastníků z celého světa

VZDĚLÁVACÍ AKCE A METODICKÁ POMOC PRO UČITELE A DALŠÍ PEDAGOGICKÉ PRACOVNÍKY

SEMINÁŘE A KURZY

Nabídka seminářů všech tří pracovišť vyšla vstříc aktuálním tématům – proběhly např. 2 jednodenní semináře na téma Odpady a my, Člověk a zvíře (seminář zaměřený na welfare domácích a hospodářských zvířat), Dramatická výchova inspirovaná EV, Chléb náš vezdejší, Škola pro udržitelný život atd. Z vícedenních to byl například seminář Udržitelný les, zaměřený na lesní pedagogiku.

SPECIALIZAČNÍ STUDIUM PRO ŠKOLNÍ KOORDINÁTORY EVVO

SEVER (ve spolupráci s Diviznou Liberec a Ekocentrem PALETA Pardubice) se v roce 2006 stal pořadatelem jednoho z pěti běhů **Specializačního studia pro školní koordinátory EVVO (ekologické výchovy, vzdělávání a osvěty)**, které SSEV Pavučina připravilo ve spolupráci s členskými středisky. Ke studiu se v roce 2006 přihlásilo přes 70 zájemců z úplných základních a středních škol. 30 z nich bylo zařazeno do studia v rozsahu 250 vyučovacích hodin, které je hrazeno z Evropského sociálního fondu a akreditováno MŠMT. Specializační studium zahrnuje celkem 2 týdenní kurzy a 4 třídní semináře. V září 2007 odevzdají účastníci své závěrečné práce, kterými je školní plán EVVO a čekají je závěrečné zkoušky – obhajoby prací před komisí.

SEMINÁŘE PRO TÝMY UČITELŮ Z JEDNÉ ŠKOLY

Obdobně jako v minulých letech jsme reagovali na poptávku po seminářích pro týmy učitelů z jedné školy, které usilují o komplexní zavedení ekologické výchovy zejména v souvislosti se vznikajícími školními vzdělávacími programy (ZŠ praktická Králíky, ZŠ Třebovská Choceň, ZŠ Choceňského, ZŠ Švermova Liberec, ZŠ Na Valech Litoměřice)

Ekologický klub učitelů Podkrkonoší Severka

Tento klub funguje již 12 let, schůzky se konají jednou za měsíc. V lednu se uskutečnil poslední seminář na téma kritické myšlení, do června pobíhaly schůzky na téma Krkonoše známé a neznámé a od září by zahájen cyklus přednášek s názvem Společný svět aneb jak si poradit s průřezovým tématem RVP: Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, který pokračuje i v roce 2007.

I učitelé si rádi hrají...

REGIONÁLNÍ KONFERENCE O EKOLOGICKÉ VÝCHOVĚ KAPRADÍ 2006

16. listopadu 2006 proběhlo již **7. setkání škol a institucí Královéhradeckého kraje zabývajících se ekologickou výchovou**. Letošní ročník hostila ZŠ Úpice-Lány. Setkání se zúčastnilo kolem **100 zájemců ze škol, institucí, státní správy, samosprávy, nevládních organizací** atd. Hlavní téma bylo „slunce“.

Dílny a debatní kruhy byly věnovány např. využití sluneční energie ve školním provozu a vyučování, ekologicky šetrnému bydlení, využití obnovitelných zdrojů energie, fenoménu Slunce v mýtech, či dopadu Slunce na lidské zdraví. Zájemci o tvořivou dílnu navštívili program Sluníčko, sluníčko, popojdi maličko a heslo „Nejvíce je morální energie solární“ zase skrývalo ukázkou výukového programu pro žáky od 5. třídy výše. Velký zájem vzbudila i návštěva na Hvězdárně v Úpici.

Tradičně byly uděleny **Ceny za ekologickou výchovu 2006** školám, organizacím a jednotlivcům:

ZŠ Úpice-Lány, INEX-SDA Kostelecké Horky, Vila Nova – středisko experimentální archeologie Uhřetínov a RNDr. Petr Rybář.

Záštitu nad konferencí převzalo MŽP, MŠMT a Ing. Pavel Bradík, hejtmán Královéhradeckého kraje. Materiálně akci podpořily Lesy ČR, Knižní klub, Správa KRMAP, SIKO koupelny a EKOKOM.

V Ústeckém kraji se KAPRADÍ konalo šestým rokem (3. listopadu 2006) a probíhalo tradičně v prostorách Základní školy Na Valech v Litoměřicích. 180 účastníků si mohlo vybrat z pestré nabídky 9 praktických dílen či debatních kruhů, které jsou inspirací pro nové projekty na školách, obohacením vyučovacích hodin ve školní i volnočasové výchově (Ekologická muzikoterapie, Inspirace dramatickou výchovou, Pes - přítel člověka, Krabice bez odpadů, Projekt „Krajina“, Vzdělávání a osvěta v Českém Švýcarsku, Přiblížit se k žákům). I tentokrát se nezapomnělo na rukodělnou dílnu (Malování na skleněné lahve), novinkou byla dílna věnovaná zdravému životnímu stylu, biopotravinám s praktickou ukázkou přípravy pokrmů a ochutnávkou. Součástí

konference byla burza nápadů a inspirací – prezentace vládních i nevládních organizací, které mohou napomoci při rozvíjení ekologické výchovy, představení zajímavých projektů, materiálů a pomůcek.

Konference proběhla v rámci projektu „Ústecký kraj – kraj přírody i člověka“, pod záštitou MŠMT ČR a MŽP ČR. Konference byla spolufinancována z Evropského sociálního fondu a Státního rozpočtu České republiky.

KAPRADÍ 2006 v Litoměřicích

PŘÍPRAVA BUDOUCÍCH UČITELŮ

Proběhl jednodenní seminář pro Pedagogickou fakultu Univerzity Hradec Králové, dva několikadenní semináře pro studenty 4. ročníku Ústavu chemie a ochrany prostředí VŠCHT a na stážích se u nás vystřídal 10 vysokoškolských studentů. Doufáme, že se nám podaří spolupráci s vysokými školami do budoucna ještě více rozšířit.

Celkově se v roce 2006 uskutečnilo 40 jednodenních seminářů, kterých se zúčastnilo 838 osob a 41 vícedenních akcí pro 297 účastníků.

Semináře pro pedagogické pracovníky a studenty VŠ a VOŠ podpořilo MŽP, MŠMT, Královéhradecký kraj, LESY ČR, EKOKOM, Nadace na ochranu zvířat, Město Hradec Králové, ESF, Interreg IIIA.

Seminář „O čtyřech královstvích“

VYTVÁŘENÍ PODMÍNEK PRO ROZVOJ EKOLOGICKÉ VÝCHOVY

Kromě přímé práce se školami a veřejností se také snažíme, aby se ekologická výchova stala samozřejmou, přirozenou, systematicky rozvíjenou a podporovanou součástí agendy veřejné správy. V tomto směru pracujeme ve třech rovinách – místní, krajské a celorepublikové:

NA MÍSTNÍ ÚROVNI

Spolupracujeme zejména ve městech Hradec Králové a Litoměřice. V Hradci Králové tak během roku 2006 vznikla a začala se scházet tzv. koordinační skupina, složená ze zástupců magistrátu a NNO působících v ekologické výchově.

V Litoměřicích jsou naše akce součástí projektu Zdravé město. Ve spolupráci se Zdravým městem probíhají každoroční akce k oslavám Dne Země (Procházka po Zemi, Pojďte s námi za zvířátky, Ekofilm). Již po několikáté organizujeme společně Jarmark nevládních neziskových organizací města. Pod projekt Zdravé město je zařazena i činnost Dětského zastupitelstva, nad kterým má SEVER záštitu a koordinuje jeho činnost. Středisko SEVER spolupracuje s Městem Litoměřice na zpracování Komunitního plánu Zdravého města a Strategického plánu města Litoměřice. Zástupce SEVERu je členem komise pro projekt Zdravého města. Město Litoměřice také pravidelně zařazuje do svého rozpočtu položku na podporu ekologické výchovy, kterou mohou využít - např. formou dotovaných výukových programů – všechny školy ve městě a obcích v rámci rozšířené působnosti města.

NA KRAJSKÉ ÚROVNI

Za naší významné účasti a několikaleté spolupráce příkladně funguje krajský systém ekologické výchovy v kraji Královéhradeckém (dlouhodobě patří k nejlepším v republice) a v kraji Ústeckém.

Dílčím způsobem ovlivňujeme stav ekologické výchovy i v některých dalších krajích, zejména sousedních. V Královéhradeckém kraji jsme na základě výběrového řízení od roku 2005 krajským koordinátorem ekologické výchovy. Fungujeme tak jako krajské konzultační a metodické středisko pro ekologickou výchovu, zajišťujeme Poradní sbor pro ekologickou výchovu při odboru životního prostředí a zemědělství Krajského úřadu, podporujeme školy i nová střediska ekologické výchovy v různých částech kraje, zajišťujeme vydávání bulletinu Ekoton apod.

V Pardubickém a Královéhradeckém kraji pokračoval projekt „**KAPKA 21**“ – **Královéhradecký a Pardubický kraj: Agenda 21 pro každého (Sít' informačních, poradenských a vzdělávacích center pro udržitelný život)**, který přináší 17,8 milionů korun z Evropského sociálního fondu a rozpočtu MŽP na rozvoj sítě ekologických vzdělávacích, informačních a poradenských středisek. Projekt probíhá v roce 2006 a 2007 a jeho realizátorem je středisko SEVER ve spolupráci s 22 dalšími organizacemi – mj. oběma kraji, Ekocentrem PALETA, Univerzitou Hradec Králové, RRA Pardubického kraje, SSEV Pavučina, STEP, Nadací Partnerství a mnoha ekocentry v obou krajích. V roce 2006 proběhlo celkem 351 osvětových a vzdělávacích akcí, kterých se zúčastnilo 33 642 lidí. Ekoporadenský dotaz vzneslo 7004 lidí.

V roce 2006 jsme také v rámci kampaně „Čistá obec, čisté město, čistý kraj“ zdarma realizovali výukové programy pro mateřské, základní a střední školy a semináře pro pedagogické pracovníky.

V kraji Ústeckém byla dokončena koordinace nizozemsko-českého projektu „Regionální systém ekologické výchovy v Ústeckém kraji“, který byl financován Provincí Jižní Holandsko a SEVER byl koordinátorem od roku 1997.

V březnu 2006 byl zahájen projekt „Ústecký kraj – kraj přírody i člověka“, jehož předkladatelem je Krajský úřad Ústí nad Labem a SEVER je jedním z partnerů.

Ústecký kraj
- kraj přírody i člověka

Čistá obec
Čisté město
Čistý kraj

Projekt je spolufinancována z Evropského sociálního fondu a Státního rozpočtu České republiky. Středisko SEVER v rámci projektu zajišťuje metodickou a konzultační činnost, pomoc při realizaci EVVO novým či rozšiřujícím se ekocentřům (EC Meluzína Děčín, EC Štůvák Teplice, EC při MěÚ v Děčíně). Pořádá a organizačně zajišťuje osvětové a vzdělávací akce v Ústeckém kraji pro pedag. pracovníky, pracovníky vládních i nevládních organizací a veřejnost. V rámci projektu koordinujeme i činnost Poradního sboru EVVO v Ústeckém kraji.

Školení k projektu KAPKA21

V obou krajích jsme zajišťovali metodickou pomoc a pravidelný přísun informací základním a středním školám zapojeným do sítě **M.R.K.E.V.**, v Královéhradeckém kraji také mateřským školám v síti „**MRKVIČKA**“.

V rámci několika projektů zprostředkováváme i finanční pomoc dalším organizacím – výukové programy jsme podpořili jako **Krajský koordinátor ekologické výchovy v Královéhradeckém kraji**, v oblasti školství byl významný i projekt „**Škola pro udržitelný život**“ probíhající v Královéhradeckém, Pardubickém a Středočeském kraji (podrobněji viz kapitola Akce pro školy), malý grantový program zahrnoval také projekt „**Úspory energie na školách**“. Celkem naším prostřednictvím školy a NNO v Královéhradeckém, Pardubickém a Středočeském kraji získaly na projekty ekologické výchovy zhruba **jeden milion korun**.

V říjnu se SEVER zapojil do dvou projektů Královéhradeckého kraje „**Evropské projektové centrum–EPC**“ a „**Aktivity Královéhradeckého kraje v oblasti rozvoje II–AKKORD**“. Hlavním cílem obou projektů je rozšíření a zkvalitnění absorpční a administrativní kapacity Královéhradeckého kraje v oblasti přípravy, realizace a administrace projektu financovaných z evropských strukturálních fondů i z dalších zahraničních a národních veřejných zdrojů.

V ČESKÉ REPUBLICCE

SEVER se zapojuje do celorepublikových snah o zlepšení stavu ekologické výchovy. K nejvýznamnějším řadíme **projekt M.R.K.E.V.** (Metodika a realizace komplexní ekologické výchovy) koordinovaný SSEV Pavučina. Zástupce SEVERu se významně podílí na celorepublikové koordinaci mezi 14 zapojenými kraji. V rámci projektu SEVER spoluvydává časopis pro ekogramotnost **Bedrník**. Ten slouží zejména školám zapojeným do sítě M.R.K.E.V., ale i dalším zájemcům. Na několika krajských konferencích k ekologické výchově jsme se podíleli a osobně účastnili (kromě námi organizovaných konferencí na Králo-

véhradecku a Ústecku) i v kraji v Libereckém, v Moravskoslezském a v Praze. Ve spolupráci se SSEV Pavučina jsme vedli semináře pro pracovníky středisek ekologické výchovy k pořádání výukových programů. Se SSEV Pavučina jsme také spolupracovali na realizaci pilotních **Specializačních kurzů pro školní koordinátory EVVO**, připravených dle Standardu vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti EVVO, který jsme předtím pomáhali zpracovat pro MŠMT. Zástupce SEVERu byl členem **Meziresortní pracovní skupiny EVVO při MŽP, pracovní skupiny pro vzdělávání pro udržitelný rozvoj Rady vlády pro udržitelný rozvoj, pracovní skupiny pro Národní rozvojový plán a Monitorovacího výboru Sektorového operačního programu Rozvoj lidských zdrojů**. Příjemným zpestřením naší práce bylo, že i v roce 2006 je mezi účastníky našich programů o ekologické výchově možno zařadit také několik desítek cizinců – např. studenty ze Slovenska.

Jarmark ke Dni Země 2006 v Litoměřicích

ORGANIZAČNÍ ROZVOJ SEVERU

V roce 2006 jsme pokračovali v organizačních změnách. Z původního centrálního pracoviště sídlícího v Horním Maršově a čítajícího čtyři osoby se část pracovníků přesunula do Trutnova. Po přesunu zůstali v Horním Maršově dva pracovníci centrály a v Trutnově pracovali v tomto roce pro centrálu čtyři lidé. Nadále zůstávají tři regionální pracoviště – Krkonoše, Hradec Králové a Litoměřice, zde došlo ke změnám pouze v Hradci Králové, kde jsme se v prosinci přestěhovali do větších prostor.

Lenka Hronešová zvelebují nové prostory na Kavčím Plácku v Hradci Králové

EKOLOGICKÉ PORADENSTVÍ

EKOPORADNY

Na našich pracovištích v Horním Maršově, v Hradci Králové i v Litoměřicích byl vyčleněn jeden den v týdnu (Hradec Králové – pondělí dopoledne, úterý odpoledne, Horní Maršov – úterý, Litoměřice – úterý), kdy je možnost přijít na osobní konzultaci či podat telefonický dotaz. Elektronické dotazy je možno zasílat kdykoliv. V roce 2006 proběhlo více jak 394 odborných konzultací v otázkách týkajících se životního prostředí (nakládání s odpady, výsadba zeleně, ekoznačky, kontakty na další organizace apod.). V rámci ekologického poradenství středisko spolupracuje s ostatními organizacemi Sítě ekologických poraden STEP, jehož je také členem. Pro veřejnost také funguje bezplatné půjčování odborných publikací, videofilmů a pomůcek.

Ekoporadenský stánek v Litoměřicích

KOMUNITNÍ PRÁCE, ZAPOJENÍ VEŘEJNOSTI, OSVĚTOVÉ AKCE

KOMUNITNÍ PRÁCE

Udržitelný rozvoj Krkonoš

V roce 2006 SEVER spolupracoval na významných procesech a jednáních o budoucnosti Krkonoš. Zástupce SEVERu pracuje v Radě Krkonošského národního parku a v pracovní skupině „Vize Krkonoše 2050 – Přátelství lidí a hor“ – za účasti veřejnosti tak byla připravena společná představa o žádoucích směrech ekologicky a sociálně odpovědného rozvoje Krkonoš.

Dětské zastupitelstvo

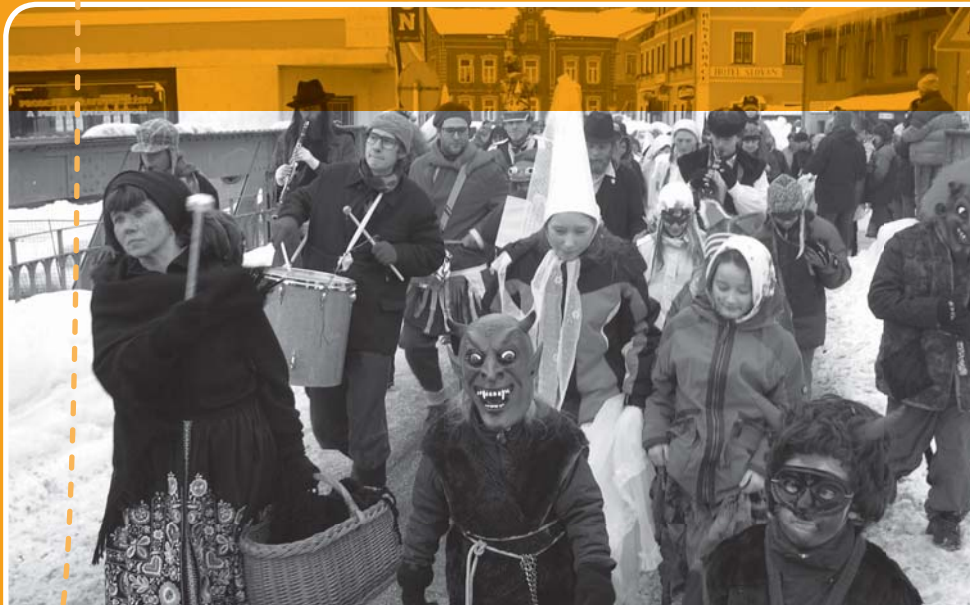
V roce 2006 pokračoval projekt Dětské zastupitelstvo města Litoměřice, jehož smyslem je aktivní zapojení dětí a mládeže na zkvalitňování života ve městě Litoměřice a jeho regionu. Dětské zastupitelstvo se skládalo ze dvou zástupců sedmi základních a dvou středních škol města. V minulém roce byl tedy celkový počet dětských zastupitelů 18. Stěžejními akcemi byly kampaň „Boj proti kouření“ na základních školách a projekt „Hřiště pro sídliště“. Dětské zastupitelstvo se v uplynulém roce podílelo na akcích pro veřejnost Den Země, Den dětí, Běh T.Foxe, Noc snů, na kterých spolupracuje s dalšími organizacemi v regionu.

Další zapojení do komunitní práce

Významný komunitní rozměr měl projekt „Škola pro udržitelný život“ (viz kapitola Akce pro školy).

OSVĚTOVÉ AKCE

Opět probíhaly na všech pracovištích SEVERu, celkově proběhlo 41 akcí, na kterých se vystředilo více než 3 787 účastníků. Z těch nejzajímavějších můžeme jmenovat například Masopust, koncerty, festival DOTEKY, akce ke Dni Země, Afrotance, Bambiriáda, expedice Se SEVERem na Sever, výstavy, filmové festivaly a spousta dalších.

Masopustní rej v Horním Maršově

DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Projekt „Vzdělávací programy pro poskytovatele poznávací a zážitkové turistiky (terénní průvodce apod.)“

V rámci projektu budou proškoleni terénní průvodci, kteří budou následně zájemce o netradiční turistiku seznamovat atraktivní formou s přírodním a kulturním dědictvím Krkonoš a dalších zajímavých míst v našem kraji. Absolventi „průvodcovského kurzu“ zároveň získají možnost nového typu zaměstnání či přivýdělku.

Prozatím probíhá příprava školení a metodických materiálů. Vlastní školení účastníků proběhne ve třech modulech na podzim a v zimě 2007. První z modulů bude věnován osvojení si základních dovedností potřebných pro průvodcovskou činnost jako např. kurz první pomoci, základy pohybu v terénu, rétorika apod. Ve druhém modulu si účastníci vyzkouší, jak v terénu pracovat se skupinou dětí. Třetí modul bude věnován práci s dospělými.

Projekt „Senioři a ekologie? Proč ne...“

V roce 2006 se uskutečnil pilotní projekt vzdělávání seniorů. Jednalo se o soubor pěti seminářů, podpořených Ministerstvem životního prostředí. Semináře byly sestaveny tak, aby účastníci dostali všeobecný přehled o problémech ekologie. Úvodní seminář byl zaměřen na základní pojmy a vztahy v ekologii a odpady, další semináře měly téma ekologicky šetrné výrobky, tradice z pohledu ekologie, fauna a flóra České republiky. Během seminářů měli účastníci možnost s lektory diskutovat o nejrůznějších ekologických, etických a dalších souvisejících problémech a dokonce si i něco vyrobit.

SPOLUPRÁCE

Středisko SEVER je základním článkem Hnutí Brontosaurus, je také členem několika asociací a platform: Sdružení středisek ekologické výchovy Pavučina, Zeleného kruhu, Sítě ekologických poraden STEP, Oborové platformy ekologických NNO a Národního komitétu pro spolupráci s UNEP. Prostřednictvím SSEV Pavučina jsme zapojeni do Stálé konference asociací ve vzdělávání (SKAV). Spolupracovali jsme zejména s ostatními členy těchto organizací. I v tomto roce se prohloubila spolupráce s celou řadou škol, podniků, nevládních organizací, orgánů veřejné správy od obcí a měst (zejména Hradec Králové a Litoměřice) přes kraje a krajské úřady (zejména Královéhradecký, Ústecký, Liberecký a Pardubický kraj) až po ministerstva (zejména MŽP a MŠMT).

Na konkrétních projektech jsme dále spolupracovali zejména s těmito subjekty a jednotlivci:

MŽP | MŠMT | města Hradec Králové a Litoměřice | obec Horní Maršov | Královéhradecký, Liberecký, Pardubický a Ústecký kraj | Správa KRNP | Sítě středisek ekologické výchovy Pavučina | Sítě ekologických poraden STEP | Dom trzech kultur PARADA | Zelený kruh | farní úřad Církve československé husitské Trutnov | Gymnázium Trutnov | ZŠ Úpice-Lány | ZŠ a MŠ Horní Maršov | Hasiči Horní Maršov | YMCA Albeřice | Humanistické centrum Narovinu | Člověk v tísni | ZŠ Na Valech Litoměřice | ZO ČSOP Na Plachtě | Nadace Partnerství | Lesy České republiky s.p. | Toyota Motor Europe | Zielona akcja Polsko | Miloslav Klimeš (a jeho stavební firma) | EKOKOM | CEP – Centrum evropského projektování | Dům ekologické výchovy Lipka | Ekocentrum PALETA | SEV Divizna | Muzeum Východních Čech | Ekoporadna Rýchorská bouda | ZO ČSOP-Křižánky | Regionální rozvojová agentura Pardubického kraje | Univerzita Hradec Králové | Centrum rozvoje Česká Skalice | Muzeum přírody Český ráj | Krkonošská poradenská a Informační, o.p.s. | Ekocentrum Orlice | Ekocentrum RENATA | Eocentrum Skřítek | INEX-SDA | Středisko experimentální archeologie Villa Nova | Občanské sdružení ALTUS | ZOO DVŮR KRÁLOVÉ a.s. | ZO ČSOP Zlatá studánka | Štůvik Teplice | EC Meluzína Děčín | Ekocentrum MěÚ Děčín | Ekodomov a další přátelé, příznivci, sponzoři

PUBLIKAČNÍ ČINNOST

NEPERIODICKÉ PUBLIKACE A POMŮCKY

NÁZEV	AUTOŘI	NÁKLAD	FORMÁT
Kapradí 2005	Hana Kulichová, Jiří Kulich	500 ks	A5
Výzkumnický batůžek	Kolektiv autorů	10 ks	batůžek
Krabice bez odpadu	Kolektiv autorů	6 ks	krabice

PERIODIKA

NÁZEV	NÁKLAD	FORMÁT	OPAKOVÁNÍ
Ekoton	800 ks	časopis B5	2x ročně
Maršovský zpravodaj	500 ks	časopis A4	6x ročně
Bedrník	1500 ks	časopis A4	6x ročně

DALŠÍ TISKOVÉ MATERIÁLY

NÁZEV	NÁKLAD	FORMÁT
Katalog výukových programů	2 100 ks	katalog
Výroční zpráva 2005	800 ks	brožura A5
Škola pro udržitelný život	300 ks	brožura A5
Škola pro udržitelný život – Projekty realizované v roce 2005	500 ks	brožura A5

PUBLICITA A PROPAGACE

O naší činnosti jsme se snažili pravidelně informovat zejména prostřednictvím novin a časopisů, rozhlasu, a pomocí webových stránek (www.sever.ekologickavychova.cz, www.ekologickavychova.cz). Největšího mediálního zájmu se dostalo velkým akcím pro veřejnost, konferencím o ekologické výchově, ekoporadenství, akcím v areálu DOTEKU a projektům pro školy.

Informace o našich akcích čtenářům, posluchačům a divákům přinesla tato média:

- Deníky Bohemia (Krkonošské noviny, Hradecké noviny, Deník Litoměřicka) Mladá fronta Dnes | Bedrník | Ekoton | Reflex | Radniční listy Trutnov Radnice (Hradec Králové) | Maršovský zpravodaj
- Český rozhlas Hradec Králové | Český rozhlas SEVER
- Regionální vysílání VČ–TV NOVA | ČT1

FINANČNÍ ZPRÁVA SEVERU ZA ROK 2006

VÝKAZ ZISKŮ A ZTRÁT KE DNI 31. 12. 2006 (v tisících Kč)

NÁKLADY

	hlavní činnost	vedlejší činnost
▼ SPOTŘEBOVANÉ NÁKUPY CELKEM	2596	31
Spotřeba materiálů	2366	
kancelářské potřeby	83	
elektromateriál	1483	
knihy, brožury	79	
publikace k prodeji	29	
čisticí a úklidové prostředky	13	
pomůcky na výuku	206	
drobný hmotný majetek	22	
drobné vybavení	45	
potraviny pro akce	132	
materiál na opravy	1	
stavební materiál	7	
kancelářská technika	11	
nářadí	61	
nábytek,vybavení	134	
obaly	1	
ostatní provozní nákupy	59	
Spotřeba energií	219	2
elektrická energie	199	
voda	20	
Spotř.ost.neskladovaných dodávek	11	
benzín	11	
Prodané zboží		29
▼ SLUŽBY CELKEM	6980	5
Opravy a udržování	10	

opravy a údržba střediska	2	
opravy a údržba kancelář	1	
opravy a údržba kancelářské techniky	3	
opravy a údržba fara	4	
Cestovné	336	
Náklady na reprezentaci	58	
Ostatní služby	6576	5
poštovné	92	
internetové a počítačové služby	45	
telefon, internet	149	
tisk	109	
kopírování, laminace	187	
propagace	16	
grafické práce	133	
nájem kanceláře	86	
nájem střediska	116	5
nájem klub OKO	15	
pronájmy	53	
studie,konzultace	49	
školení, kurzy, semináře	341	
administrativa	326	
stravování akcí	343	
stravenky personál	131	
koncerty, přednášky	92	
předplatné novin, časopisů	15	
instalatérské,zednické,truhlářské a ostatní práce	100	
doprava, jízdné	204	
ostatní práce - areál DOTEK	395	
příprava akcí	128	
účastnické poplatky	12	
poradenství,vzdělávání - projekt Kapka 21	2619	
ostatní služby - projekty	707	
ostatní služby	113	

▼ OSOBNÍ NÁKLADY CELKEM	4730	5
z toho: Mzdové náklady	3444	4
zaměstnanci	3181	
dohody	263	
Zákonné sociální pojištění	1114	
zákonné sociální pojištění	827	1
zákonné zdravotní pojištění	287	
Zákonné sociální náklady	172	
Zákonné sociální náklady - strava zaměstnanců	158	
Zákonné pojištění zaměstnanců	14	
▼ DANĚ A POPLATKY	30	
daň silniční	6	
daň z nemovitosti	4	
ostatní daně a poplatky	21	
▼ OSTATNÍ NÁKLADY CELKEM	166	
ostatní pokuty a penále	2	
úroky	50	
bankovní poplatky	21	
pojištění	16	
odepsané pohledávka	28	
ostatní náklady	49	
▼ ODPISY DLOUH.NEHM.A HMOT.MAJETKU	713	
odpisy dlouhodobého hmot.majetku	113	
tvorba rezervy-oprava hmotného majetku	600	
▼ POSKYTNUTÉ PŘÍSPĚVKY CELKEM	2254	
členské příspěvky	5	
přerozdělení příspěvků - granty	2249	
NÁKLADY CELKEM	17469	41

VÝNOSY

	hlavní činnost	vedlejší činnost
▼ TRŽBY ZA VLASTNÍ VÝKONY A ZA ZBOŽÍ CELKEM	4983	42
Tržby z prodeje služeb	4983	42
lektorné - krátkodobé programy ZŠ	252	
lektorné - krátkodobé programy MŠ	50	
lektorné - krátkodobé programy SŠ	19	
lektorné - krátkodobé programy učitelé	283	
lektorné semináře	21	
účastnické poplatky	24	
konference, ostatní lektorné	156	
práce s místní veřejností	19	
ostatní studie a konzultace	20	
ekologický kroužek	46	
publikace	129	
poštovní a balné publikací	9	
prodej ABCDEkologie	32	
stravování akcí	375	
ubytování akcí	634	
program akcí	389	
předplatné Bedrník	6	
registrace MRKEV	12	
účastnické poplatky - akce Norsko	426	
Národní síť - Moduly 1-5	192	
krajská zakázka	1290	
ostatní příspěvky (STEP,ČSOP,Lesy ČR.)	103	
příspěvky Pavučina	349	
cestovné - výukové programy	6	
jiné výnosy (stravenky)	141	
Tržby za prodané zboží		42

▼ OSTATNÍ VÝNOSY CELKEM	43	
úroky	3	
kurzové zisky	3	
jiné ostatní výnosy (vrácená platba)	37	
▼ PŘIJATÉ PŘÍSPĚVKY CELKEM	2188	
dary od soukromých osob	3	
dary od firem	18	
dary granty	1125	
přijaté příspěvky - strukturální fondy (Interreg)	1042	
▼ PROVOZNÍ DOTACE CELKEM	10428	
provozní dotace ze státního rozpočtu	740	
provozní dotace z rozpočtu místní samosprávy	888	
provozní dotace - ESF, OPRLZ...	8800	
VÝNOSY CELKEM	17642	42

HOSPODÁŘSKÝ VÝSLEDEK PŘED ZDANĚNÍM	173	1
DAŇ Z PŘÍJMŮ	23	
HOSPODÁŘSKÝ VÝSLEDEK PO ZDANĚNÍ	151	1

ROZVAHA (v tisících Kč)

AKTIVA

	k 1.1.2006	k 31.12.2006
1 ■ STÁLÁ		
▼ DLOHODOBÝ MAJETEK CELKEM	4065	4487
Dlohodobý hmotný majetek celkem	4973	5510
pozemky	589	289
stavby	3732	3732
samost.movitě věci a soubory movit.věcí	42	42
drobný dlouhodobý hmotný majetek	260	235
nedokončený dlouhodobý hmotný majetek	350	912
Oprávky k dlouhodobému majetku celkem	-908	-1023
oprávky ke stavbám	-606	-746
oprávky k samost.movitým věcem a souborům	-42	-42
oprávky k drobnému dlouh.hm.majetku	-260	-235
2 ■ OBĚŽNÁ		
▼ KRÁTKODOBÝ MAJETEK CELKEM	1095	6319
Zásoby celkem	39	94
Pohledávky celkem	794	2976
odběratelé	71	500
poskytnuté provozní zásoby	65	600
nároky na dotace ze st.rozpočtu	19	376
nároky na dotace z rozpočtu ÚSC	-1	
pohledávky - granty	520	1406
daň z přidané hodnoty	120	94
Krátkodobý finanční majetek celkem	220	3240
pokladna	55	32
účty v bankách	165	3208
Jiná aktiva celkem	42	8
náklady příštích období	42	8
AKTIVA CELKEM	5160	10806

PASIVA

	k 1.1.2006	k 31.12.2006
▼ VLASTNÍ ZDROJE CELKEM	3236	3742
vlastní jmění	3112	3445
Výsledek hospodaření celkem	124	297
účet výsledku hospodaření	627	152
nerozdělený zisk, neuhrazená ztráta min.let	-503	145
▼ CIZÍ ZDROJE CELKEM	1925	7064
Rezervy		600
Dlouhodobé závazky celkem	600	400
dlouhodobé bankovní úvěry	600	400
Krátkodobé závazky	722	2197
dodavatelé	169	211
ostatní závazky	3	4
zaměstnanci	158	234
závazky soc. a zdravotní pojištění	100	145
daň z příjmů	23	
ostatní přímé daně	17	41
ostatní daně a poplatky	5	9
jiné závazky	0	579
dohadné účty pasivní	77	19
ostatní krátkodobé finanční výpomoci	170	955
Jiná pasiva celkem	603	3867
výdaje příštích období	8	858
výnosy příštích období	595	3009
PASIVA CELKEM	5160	10806

PODĚKOVÁNÍ OD SEVERU ZA SPOLUPRÁCI, PODPORU A POMOC V NAŠEM SNAŽENÍ

JEDNOTLIVCI

Každý rok se bojíme, abychom na něho nezapomněli, tak pro jistotu děkujeme Vám všem, kteří jste přijeli a přiložili ruku k dílu, Vám všem, kteří jste nám pomohli jakkoli materiálně či finančně. Děkujeme, že jste ukázali, že Vám na SEVERu opravdu záleží. Děkujeme z celého srdce.

Z výčtu jmen si dovolíme jmenovat ty nejvýznamnější: Petr Rybář, Tomáš Karel, Petr Krňák, Zuzka Uxová, Jakub Kašpar, Petr Kučera.

FIRMY

SIKO a.s. | SIEMENS s.r.o. | EUROMEDIA GROUP, k.s. | ELIA ELEKTRO s.r.o. | JELÍNEK-TRADING spol. s r.o. | Merida Hradec Králové, s.r.o. | VAK Trutnov a.s. | Krkonošské papírny a.s. | Potraviny Hlaváč | Marius Pedersen a.s. | NAKLADATELSTVÍ SCIENTIA, spol. s r. o. | Z-TRADE s.r.o. | Liberty-top-tech ltd Pékárna Svoboda | Pivovar Krakonoš | Pila Horní Maršov | Pension Svatý Hubert | Lukas-NET | Raustis a.s. | ALWIL Trade, spol. s r.o. | restaurace Na Kopečku | Klempířství Mladé Buky | TEXLEN. a.s. | EKOKOM | TOYOTA MOTOR EUROPE a LESY ČR, s.p.

NADACE A NADAČNÍ FONDY

Nadace Partnerství | Regionální centrum pro životní prostředí REC Praha | Komunitní nadace Ústí nad Labem | Nadace pro ochranu zvířat | Euroregion Labe.

ORGÁNY VEŘEJNÉ SPRÁVY

Krajské úřady Královéhradeckého, Ústeckého, Pardubického a Libereckého kraje | Městské úřady Litoměřice, Trutnov, Svoboda nad Úpou | Magistrát

města Liberec a Hradec Králové | Obecní úřady Horní Maršov a Mladé Buky | Ministerstvo životního prostředí | Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

NEVLÁDNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE, CÍRKVE, ŠKOLY APOD.

Hnutí Brontosaurus | Hradní společnost Aichelburg | občanské sdružení SEVERKA | SSEV Pavučina | STEP – Sít' ekologických poraden | Lipka – Dům ekologické výchovy Brno | farní úřad Církve československé husitské Trutnov Gymnázium Trutnov | ZŠ Na Valech Litoměřice | ZŠ Úpice - Lány | Dom trzech kultur PARADA Polsko | Zielona akcja Polsko | Lipka – Dům ekologické výchovy Brno | Rezekvítek Brno | ZO ČSOP Na Plachtě | STUŽ | Ekocentrum PALETA | SEV Divizna a další.

NA SEVERU V ROCE 2006 PRACOVALI

CENTRÁLNÍ PRACOVISTĚ

- Jiří Kulich – ředitel organizace
- Jana Kutáčková – projekty, finanční plánování, krajská zakázka, administrativa
- Iveta Vilímovská – účetnictví a provoz
- Hana Kulichová – projekty pro školy, propagace
- Věra Petrů – Projekt Kapka 21, personalistika
- Dita Gollová – Projekt „Průvodci“, výkaznictví

PRACOVISTĚ HORNÍ MARŠOV

- Jaromír Kvasnička – vedoucí pracoviště, výukové programy, ekoporadna, projekty
- Jitka Macháčková – výukové programy, projekty, nelehká péče o pomůcky
- Lucie Vasilevová – projekt DOTEK
- Barbora Tichá – výukové programy, festival DOTEK
- Zdeněk Šubrt – projekt DOTEK, údržba
- Jan Franta – projekt DOTEK
- Yvonna Piňosová – výukové programy, projekty
- Eliška Knížková – výukové programy, fundraising, projekty
- Petra Judová – úklid, provoz

PRACOVISTĚ HRADEC KRÁLOVÉ

- Lenka Hronešová – vedoucí pracoviště, výukové programy, vzdělávání pedagogů
- Karin Richterová – výukové programy, projekt ŠUŽ, koordinační skupina v HK, vzdělávání seniorů
- Silvie Vacková – výukové programy, akce pro veřejnost, ekoporadenství
- Petra Bouchnerová–Formánková – mateřská dovolená

PRACOVISŤE LITOMĚŘICE

- Veronika Svobodová – vedoucí pracoviště, koordinace v Ústeckém kraji, vzdělávání pedagogů, projekty
- Martin Vlček – výukové programy, projekty, dobrovolníci, ekoporadenství
- Ivana Poláčková – projekty, koordinační činnost
- Karolína Kalinová – výukové programy

ČESTNÝ SEVEŘAN

- Petr Rybář – přijat do našich řad za morální a odbornou pomoc i nad rámec povinností, za velké přátelství, které chová k nám i my k němu. Děkujeme.

Velký dík patří také všem pracovníkům SEVERu, kteří se své práci často věnují i nad rámec svých povinností. DĚKUJEME!!!

Pracovníci střediska SEVER v roce 2006

Výroční zpráva 2006

Středisko ekologické výchovy a etiky Rýchory – SEVER, Brontosaurus Krkonoše

Horní Maršov 127, 542 26

e-mail: sever@ekologickavychova.cz

www.sever.ekologickavychova.cz, www.ekologickavychova.cz

IČO: 60153016, DIČ: CZ60153016

Bankovní spojení: ČSOB Trutnov, číslo účtu: 272922113/0300

Text: Karin Richterová a kolektiv pracovníků SEVERu

Grafická úprava a sazba: Petr Kutáček

Náklad: 500 ks

ISBN 80-86838-15-3